

I. ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

ФОРМУВАННЯ ГУМАНІСТИЧНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ СВІТОГЛЯДУ У СУБ'ЄКТІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Віталій Бугуйчук, Лариса Корогод, Юлія Макешина

Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту

Аннотация

В статье на основе проведенных исследований сделана попытка дать не только критический анализ сформированных философских идей гуманизма спорта, но и выявить причины его возникновения, общие тенденции развития.

Annotation

The article demonstrates the attempt on the basis of the investigation to give not only a critical analysis of the developed philosophic ideas concerning of humanism in sport and its various currencies but also to show causes of their rising and general tendencies of their development.

Постановка проблеми. У процесі трансформації соціально-економічних основ розвитку українського суспільства з кінця 80-х рр. минулого століття однією з основних тенденцій, що супроводжує процес еволюції людини, стала її гуманізація.

Це пов'язано, насамперед, із тим, що процеси дегуманізації, які спостерігалися раніше, можуть призвести людство до небезпечних наслідків. Тому в якості одного з можливих напрямків протидії процесам дегуманізації ми бачимо культивування гуманістичного світогляду у молоді в процесі освіти, і формування на її основі гуманістичної свідомості, гуманної поведінки та способу життя [10].

Ідея гуманізму не нова, вона зародилась давно. Так, сучасна філософія найбільше пов'язана з гуманізмом XVIII-XX ст. І водночас наявність різноманітних соціальних систем змушувала співробітничати в вирішенні загальних, глобальних проблем, виникала необхідність дослідження узгоджених уявлень про права, гідність і свободу людини. У цій ситуації гуманізм набуває цілком повсякденного практичного змісту, тому що виникають «типові» задачі гуманізації екології, економіки, політики, гуманізації культури, науки, освіти.

У цьому зв'язку останнім часом різко посилюється інтерес до проблем освіти. Надаються спроби осмислити цілі, задачі, зміст, організаційні принципи, форми, засоби і методи освіти в нових істо-

ричних умовах, шляхи подолання кризових явищ, що позначились ясніше, у сучасній системі освіти України.

В якості об'єкта гуманізації нашою науковою групою обрана найбільш близька нам сфера діяльності – фізичне виховання і спорт, що орієнтовані на загальнолюдські, гуманістичні, духовно-моральні цінності та особливо приваблюють дітей і молодь.

Розробка філософського осмислення місця спорту в системі явищ культури, пошук шляхів підвищення його гуманістичної, культурної, духовно-моральної цінності, зміцнення його зв'язків із мистецтвом та іншими сферами культури – головна ціль нашого наукового дослідження по темі: «Формування гуманістичної орієнтації світогляду у суб'єктів фізичного виховання».

Головне, що ми намагаємося зробити, – обґрунтувати ідею позитивного впливу фізичної культури і спорту на формування гуманістичного світогляду особистості. Ще раз виділити культурні цінності феноменів життя людини, які нами будуть розглянуті, визначити місце фізичної культури і спорту у способі життя дітей та молоді і актуалізувати завдання виховної роботи в сфері фізичної культури і спорту.

Актуальність теми дослідження. Дане дослідження присвячене актуальній і соціально значимій проблемі філософського осмислення гуманістичних аспектів фізичної культури і спорту. Необхідність ви-

вчення філософсько-соціологічних проблем у соціальному інституті фізичної культури і спорту, виникнення і становлення цих феноменів обумовлені глобальними змінами у нормах і принципах людського світогляду.

Важливо підкреслити, що глобальні проблеми і труднощі, з якими зіткнулося людство на порозі ХХІ сторіччя, зародили прагнення не тільки декларувати гуманістичні ідеї, але й домагатися їхньої практичної реалізації в усіх сферах життя людей [1,17]. Ясніше усвідомлюється прагнення людства до виживання, намагання в сучасній системі ціннісних координат на перший план висунути загальноцивілізаційні, загальнолюдські цінності, прагнення не до переваги над іншими людьми, а до солідарності з ними. Звичайно, соціальна організація різних держав, поведінка багатьох людей, груп, націй досить по різному втілюють ці загальнолюдські ідеї, ідеали і принципи. Треба враховувати також, що демократичні процедури можуть істотно пом'якшувати конкретні конфлікти, але не можуть застрахувати від конфліктів взагалі, від перепадів у настроях мас, від вибухів пристрастей і афектів, від поширення різних форм соціальної патології (алкоголізму, наркоманії, психічних захворювань, злочинності, тероризму), етнічних і націоналістичних забобів [2, 20]. Проте навряд чи можна заперечити, що будь-яке сучасне суспільство має з максимальною послідовністю спрямовувати свої зусилля на реалізацію гуманістичних ідей і принципів, якщо воно хоче забезпечити достатньо високий ступінь динамізму і стабільності свого розвитку, значний рівень добробуту й упорядженості життя людей, зробити їхні стосунки більш цивілізованими, а їх самих більш здоровими фізично і морально.

Фізична культура і спорт із їхнім гуманістичним потенціалом органічно вписуються в охарактеризований вище процес і набува-

ють значення, що виходить за межі цих феноменів загальнолюдської культури [3,41].

Ця соціально-педагогічна діяльність покликана формувати й удосконалювати в молоді визначену, пов'язану зі спортом гуманістичну систему знань, здібностей, інтересів, потреб і т.ін. При достатньо тривалих і ефективних заняттях фізичною культурою і спортом ця система може посісти досить значне місце в загальній системі особистісних якостей людини і може перетворитися на філософію життя, яка орієнтує її в усіх справах і вчинках, у взаєминах з іншими людьми (незалежно від їхньої раси, національності, ідейно-політичних поглядів і т.ін.) на пріоритет свободи і гідності людської особистості, кооперацію, співробітництво та інші духовно-моральні цінності [9, 38].

Така філософія має величезне значення для України. По-перше, вона відповідає тим завданням, що вирішуються на сучасному етапі суспільного розвитку. Перед українцями і Україною, що стали на шлях духовного відродження і вирішення економічних проблем, стоять величезні труднощі. Для досягнення поставлених цілей і подолання труднощів потрібні не тільки величезні матеріальні ресурси. Потрібні активні, творчо обдаровані, здорові і фізично розвинені люди, які прагнуть до різнобічного розвитку і виявлення своїх здібностей і духовно-моральних цінностей, що висуваються на передній план, у ставленні до інших людей, до природи і до самого себе [4,79]. Але саме на ці життєві цінності й орієнтує філософія спорту. По-друге, спорт і фізична культура у певній мірі спроможні заповнити той ідеологічний вакуум, що виник у свідомості молоді в результаті кардинальних змін, які сталися за останні роки в політиці та економіці нашої країни.

Таким чином, фізична культура і спорт повністю відповідають тенденціям сучасного суспільного

розвитку, у тому числі в галузі політики та ідеології, інтересам і потребам сучасної цивілізації, а також тим завданням і проблемам, на рішення яких спрямовує зусилля наша країна. Вона може внести істотний внесок у рішення актуальних соціальних завдань людської цивілізації, у процес перетворення сучасного суспільства на основі ідей гуманізму.

Сьогодні активно виявляється тенденція до зміни соціокультурного виміру людської спільності, створення більш нових сучасних культурних універсалій, що відрізняються від марксистсько-ленінської теорії до збалансованої національної парадигми, що прагне показати в тому числі й аксіологічні проблеми сучасного соціального інституту фізичної культури і спорту як сфери суспільних відносин.

У багатьох цивілізованих державах ідея гуманізму спорту, його витоків і розвитку стала частиною загального завдання з демократичного упорядкування суспільства [9,60]. Розробка наукових досліджень із філософсько-спортивної проблематики створює теоретичну основу для подолання усталених стереотипів епохи соціалізму в галузі фізичної культури і спорту, що сприяють перекоханій картині сучасної ролі фізичної культури і спорту та перешкоджають рішенню багатьох проблем, пов'язаних із питаннями розвитку спорту. Для України, що знаходиться на шляху демократичних перетворень, одним з основних завдань є підвищення соціального статусу фізичної культури і спорту, сприяння гармонійному і всебічному розвитку особистості шляхом створення рівних можливостей для реалізації інтересів, здібностей, вирівнювання життєвих шансів у будь-якій сфері громадського життя. Тобто мова йде і про законодавче, правове забезпечення нової політики в галузі спорту і фізичної культури, про внесення ряду змін до державної програми, її соціальної ролі.

Немає сумнівів, що без серйозних досліджень проблем економічного, політичного, соціального стану сучасної фізичної культури і спорту, без вивчення такого феномена, як гуманізм, спорту тут не обійтися. Все це важливо ще і тому, що категорії громадян, які залучені до спорту не складають велику кількість населення, яка є трудовим та інтелектуальним потенціалом країни, її електоратом.

Незважаючи на значне чисельне представництво, дана соціально-демографічна група може бути віднесена до числа найбільш незахищених категорій населення, вона відчуває на собі всю гостроту реалізації некомпетентних рішень, що не враховують, наприклад, характеру соціальної поведінки, реальний соціальний статус спортсменів у суспільстві, специфіку діяльності та їх пріоритетів і інтересів.

Дійсною актуальністю набуває задача теоретичного та емпіричного дослідження нових філософських концепцій і напрямків в умовах комунікації та демократизації нашого суспільства, в пошуку єдиної національної доктрини сучасної України. Дотепер недостатньо вивченими є філософсько-соціологічні завдання сучасного спорту. У цьому зв'язку особливо важливим є дослідження всього комплексу проблем, пов'язаних із вивченням фізичної культури і спорту в галузі філософського знання, його ролі в громадському житті суспільства. Рішенню перерахованих проблем у чималій мірі можуть сприяти філософські концепції сучасних теорій гуманістичних функцій спорту та загальних соціально-психологічних теорій заходу [7,48].

До їхнього числа необхідно віднести – «Біхевіористську теорію» авт. І. Павлова, Е.Торднайка; «СОР – теорії» авт. Н.Міллера, Д.Долларда; «Теорію соціального навчання» авт. Р.Грановської, І.Никольської, А.Бандури; «Теорію соціального обміну» авт. А.Херрісона, Л.Сенда; «Теорію

взаємозалежності» авт. Д.Тібо, Х.Келлі; «Рольову теорію» авт. М.Блумера, Е.Гоффмана та ін. [8,74].

У своїй основі вони розкривають зміст людської індивідуальності, соціальної психології особистості, міжособистісного сприйняття і соціального пізнання людини, що стосується в повному обсязі суб'єктів фізичного виховання і спорту.

Проблеми, що пов'язані зі спортом, зараховані ООН до розряду глобальних, і тому вона наполегливо рекомендує розвивати дослідження, присвячені спортивно-гуманістичній проблематиці для того, щоб переробити існуючі моделі, що впливають на стан знань і зберігають систему цінностей, що сприяють суспільному прогресу. Розвиток і проведення досліджень за проблемою гуманізації спорту всередині навчальних закладів і за їх межами може створити справедливе і здорове суспільство, де чоловіки і жінки можуть здійснювати функції відтворення якісної морально-етичної сфери суспільства.

Результатом такого підходу можна вважати відкриття в кожному значному університеті США і Європи центрів з вивчення проблем спорту [9,15].

Необхідно наслідувати досвід закордонних країн, де вивченням проблем спорту зайняті економісти, історики, юристи, соціологи, психологи, філософи, політологи, ідеологи сучасного спорту і всього спортивного руху в цілому, що дозволяє забезпечити комплексну наукову розробку, яка доповнюється спеціальними державними програмами та урядовими відомствами, що стежать за сталістю і повнотою прийнятих заходів.

У нашій країні відсутній подібний комплексний підхід, що свідчить скоріше про зберігання схильності до декларативних методів, ніж про бажання реального рішення питань у галузі спорту і забезпечення соціального статусу

фізичної культури і спорту в сучасній Україні. Наявні дослідження за даною проблематикою спонтанні, розрізнені, частіше є результатом особистої ініціативи вченого, ніж державним замовленням [5,93].

Суттєва необхідність зміни існуючого положення очевидна. І можливість такої зміни закладена в розвитку спеціальних, постійних, комплексних, міжгалузевих досліджень із спортивної проблематики.

Такий підхід дозволив би забезпечити наукову базу для створення спеціальних наукових програм, що сприяють позитивній зміні умов життя і соціальної ролі статусу фізичної культури і спорту.

Філософська теорія спорту, проблеми гуманізму спорту та досвід соціально-психологічних теорій, безперечно, могли б допомогти в цьому і тому їх необхідно вивчати. Необхідно також адаптувати концепції спорту і фізичної культури до реалій нашого суспільства і створити таку філософсько-гуманістичну теорію, яка б пояснила реальну соціальну життєдіяльність різноманітних категорій населення країни, залучених до даного соціального інституту, допомагала б створити сучасну і перспективну науково обґрунтовану соціальну політику держави в даному напрямку, а також дозволяла вписуватися в інтеграцію міжнародних зусиль з рішення такої глобальної проблеми як філософія спорту.

Ступінь розробленості проблеми. Оцінюючи ступінь наукової розробленості даної теми, необхідно відзначити, що наукова література з даного питання подана, в основному, роботами вітчизняних авторів (учених пострадянського простору) і авторів із ближнього зарубіжжя. Роботи закордонних джерел і літератури практично відсутні, при цьому переклади класичних і сучасних праць західних досліджень відсутні цілком.

Такий інформаційний голод, обмеженість в одержанні наукового

матеріалу також обумовлені відсутністю широких зв'язків із закордонними науково-дослідними центрами. У СРСР до початку перебування науковий інтерес до проблем гуманізації спорту, фізкультурно-спортивної і фізичної культури з погляду західної інтерпретації, закордонної інтелектуальної традиції був відсутній через абсолютизацію марксистсько-ленінської теорії розвитку суспільства в колишньому СРСР.

Таке домінування марксизму в науці проявилось абсолютно в усіх соціальних явищах, що призвело до важких наслідків, до перекрученої форми багатьох локальних аспектів, явищ, фактів і закономірностей. Якщо досвід закордонних досліджень приймався до розробки, то у відповідності до наукової діалектики, теорією об'єктивного світу і його пізнання.

Як наслідок, зберігалася конфронтаційність у теоріях, пов'язаних із вивченням філософії спорту тут, на відміну від Заходу, вивчення різноманіття теоретичних і емпіричних тенденцій розвитку фізичної культури і спорту.

Втім, слід зазначити, що за останні роки з'явився цілий ряд робіт в країнах ближнього зарубіжжя і вітчизняного друку. В основному це автори, що брали участь у розробці філософських аспектів фізичної культури і спорту ще в радянські роки. Серед тих, хто опановував недоторканий простір такого роду проблем у колишньому СРСР, – В.У.Агєєв, М.А.Арвісто, В.К.Бальсевич, Н.І.Пономарьов, В.М.Видрін, А.І.Гендін, В.І.Столяров, Н.М.Биховська, Н.Н.Каргин, В.Н.Кряж, А.В.Лотоненко, Л.І.Лубишева, Б.І.Новіков, В.В.Приходько, М.М.Булатова, М.Я.Виленький, В.В.Бугуйчук, С.І.Курило, В.М.Лабскір, Т.Ю.Круцевич, Ю.М.Чернецький та ін. Від опису переваг державного планування соціального розвитку фізичної культури і спорту, створення нової демократичної

фізичної культури, що поєднує у собі патріотизм і загальну культуру, вони плавно перейшли до розробки питань, що пов'язані із філософським осмисленням ролі особистості в спорті та її фізкультурній активності, формування науково-методологічної думки у сфері фізичної культури і спорту на основі історичних, правових і організаційних проблем без старих ідеологічних стереотипів [3,25].

На жаль, у нашій країні проблемами, що стосуються теорії спорту, періодично випадають із поля зору дослідників, незважаючи на їхню важливість і актуальність. Питання, що пов'язані з професійною підготовкою спеціалістів фізичної культури і спорту, спортом і культурою здорового способу життя в сучасному суспільстві залишаються найчастіше невизначеною, неперіоритетною, сферою в державних структурах. Прийняття і реалізація політичних заходів щодо створення потужного сектора масової суспільної діяльності у громадян, підтримується недостатньою більшістю академічних колективів як повноцінна і законна галузь комплексу інтелектуально-творчої і фізичної діяльності людини.

У такій позиції позначаються особливості нашого менталітету – втома від обридлої ідеології гармонійно розвинутої особистості, ворожість та неуцтво до ідеї розвитку. Але в більшій мірі позначається недосконалість нашої правової і демократичної свідомості.

Проте, слід згадати ті спроби, що робилися у нас протягом останніх 15 років. Можна відзначити декілька напрямків, з яких проводяться дослідження, і відповідно з'являються публікації. Тому в сучасній філософській науці в Україні існує напрямок: 1) який вивчає історію розвитку фізичної культури і спорту; 2) фізичну підготовку і фізичну досконалість у системі ціннісних орієнтацій особистості. Цей напрямок один з найгостріших

і актуальних на сучасному етапі національного відродження України (матеріально-технічні, соціальні, світоглядні, правові й організаційні); 3) проблеми сучасного професійного та олімпійського спорту і шляхи рішення.

Цим обмежується коло досліджувальних питань, з огляду на їх осмислення на рівні філософсько-соціологічних проблем.

Перші кроки в Україні з вивчення проблем філософських, етичних, моральних в галузі фізичної культури і спорту роблять такі автори: В.В.Бугуйчук, М.М.Булатова, О.М.Вацеба, А.І.Голубович, В.В.Гузінін, Т.Ю.Круцевич, В.М.Лабскір, Н.В.Москаленко, В.В.Приходько, І.В.Степаненко, Ю.М.Чернецький та ін.

Дослідницьких робіт українських авторів, що висвітлюють історію спортивного руху, філософію і соціологію спорту, сутність цих потужних каналів виховання і формування гуманістичного світогляду особистості в спорті, в українській науці мало.

З огляду на сучасний рівень розробки філософської проблематики спорту у даному дослідженні наша наукова група робить спробу розглянути філософські проблеми фізичної культури сучасного спорту з позицій загальногуманістичної методології, досягти більш повного науково-теоретичного розкриття проблеми, звернувшись до емпіричних, статистичних методів і перебороти надмірну політизацію. Виходячи з актуальності проблеми, її фактичної невивченості у вітчизняній історіографії, нами були визначені цілі і завдання досліджень.

Мета і завдання дослідження. Основною метою дослідження першого етапу є розгляд філософських аспектів сучасного спорту як соціального явища і наукової теорії в зв'язку з розвитком суспільства, залежності від загальних тенденцій розвитку людської цивілізації. Відповідно до цього в даній роботі ставляться такі завдання:

- 1) теоретичний аналіз основних концептуальних моделей і доктрин філософії гуманізму в спорті;
- 2) аналіз сучасного стану у філософській проблематиці фізичної культури і спорту в Україні і за її межами;
- 3) визначення і характеристика основних тенденцій розвитку гуманістичних проблем сучасного спорту і фізичної культури;
- 4) прогнозування подальшої логіки розвитку процесів гуманізації у сфері фізичної культури і спорту.

У своїй теоретико-методологічній основі робота базується на принципах міждисциплінарного підходу до вивчення такого феномена, як філософія гуманізму в спорті. Саме така постановка проблеми і її подальша розробка дозволяють дати цілісне уявлення про сутність спорту, розкрити всі позитивні сторони даного соціального явища, покритикувати суперечливі положення та позначити подальші перспективи його розвитку. Крім того, становлення і розвиток філософських проблем спорту нерозривно пов'язані з підходами до проблеми культури в людському і суспільному виявленні та існуванні, що розглядає фізична культура і спорт, з однієї сторони, як такої, що має людський сутнісний зміст, а з іншої – як процес зміни тіла людини, її фізичного стану. Фізична культура і спорт розглядається як сама культура, що містить у собі ряд явищ духовного світу, і саме знання, мотиви, норми і зразки поведінки [6,45].

У якості методологічного інструмента для здійснення поставлених завдань був використаний принцип історизму, що дозволив вивчити розвиток філософських теоретичних позицій фізичної культури і спорту, виявити джерела виникнення і функціонування, структуруючий потенціал, якісні зміни підсистем на різноманітних часових етапах, ступінь інституціоналізації та радикалізації.

Наукові принципи різнобічності і системного аналізу дозволили розглянути суспільне явище фізичної культури і спорту як компонент соціальної структури і як комплекс субкультур, що утворюють цілісну систему взаємозв'язку із середовищем в особі держави, політичних і суспільних суб'єктів історичного розвитку.

Методи досліджень. Комплексний підхід до дослідження філософії спорту дозволив визначити ступінь обумовленості його результативності змістом державної політики в галузі спорту, типами і формами соціальної мобільності в даному соціальному інституті, рівнем реалізації нормативно-правової бази у об'єктів і суб'єктів, наявністю ідей про справедливість, рівність, гуманізм спорту, а також прогресивно налаштованих громадян, спроможних сприймати ці ідеї і боротися за їхню реалізацію [10,112].

Джерелами для написання даної роботи є дослідження вітчизняних і закордонних авторів, що розглядають проблеми сучасної фізичної культури і спорту, монографічні дослідження, філософські праці закордонних і вітчизняних учених, статті і матеріали наукових конференцій, роботи, що пов'язані з розвитком спортивного руху (книги, статті, виступи, мемуари). У роботі використано міжнародні акти, що стосуються соціальної і політичної ролі спорту в сучасному світі. Крім того, знайшли відбиток результати конкретно соціологічних досліджень, матеріали огляду дискусій і статті на спортивну проблематику, опубліковані в періодичній пресі.

Вчені-філософи, що займаються розробкою філософії гуманізму спорту, в основному акцентують свою увагу на загальних теоретичних принципах, при цьому духовний аспект такого явища зникає з поля зору. Новизна дослідження в даній роботі полягає у розгляді проблем гуманізму спорту, що дає можливість розглянути його

як глобальне явище, загальне для цивілізації.

Результати досліджень. Первинні результати наших досліджень підтвердили вказані вище положення.

Дослідження понад 60 напрямків проблеми, що розроблялися, призвели до висновку: отримані результати дають не тільки критичний аналіз сформованих філософських ідей, гуманізму спорту і різноманітних його течій, але й виявляють причини, їх виникнення та загальні тенденції розвитку.

Вже сьогодні, ми можемо назвати деякі факти, які перешкоджають гуманізації нашого суспільства (табл. 1).

Крім того, фізкультура і спорт розглядаються в єдності і взаємозв'язку теорії і конкретних, практичних форм функціонування всередині самого соціального інституту фізичної культури і спорту.

У той же час, принципово новий підхід до дослідження полягає: по-перше, у вивченні даного соціального явища як системи ідей, із яких воно черпає своє кредо, ідеологію, визначає цілі, формує своє бачення майбутнього; по-друге, у виділенні специфічного функціонування змісту спорту, вимоги гуманізації фізичного виховання; по-третє, розгляд даного соціального явища як альтернативної соціально-політичної субкультури, ефективність якої визначається наявністю суспільних ініціатив з реалізації державної політики в галузі спорту.

При цьому:

- дається історико-філософська систематизація теоретичних досліджень у галузі гуманізації фізичної культури і спорту;
- визначаються класичні і посткласичні варіанти спорту;
- розглядається співвідношення теоретичних питань філософії спорту і проблема культивізації морально етичних якостей особистості в сфері спорту;
- визначається логіка розвитку ідеї гуманізму в спорті;

Фактори, які перешкоджають встановленню гуманістичних відносин у сучасному суспільстві

№	Ф а к т о р и	I курс		II курс		III курс		IV курс		V курс		Всього	
		кіл	%	кіл	%	кіл	%	кіл	%	кіл	%	кіл	%
1	Загальне зниження рівня моралі у суспільстві.	100	32,6	85	28,0	152	51,6	143	50,0	196	70,0	676	45,8
2	Збільшення кількості фільмів та телепередач, основною темою яких є насилля, агресія і жорстокість.	120	38,4	76	25,0	108	36,6	95	33,3	98	35,0	497	33,7
3	Збільшення показів ТВ-каналами сцен катастроф, воєн, що супроводжуються видами руйнувань і смерті.	88	28,3	-	-	44	15,0	33	11,6	61	21,7	226	15,3
4	Зниження рівня матеріального забезпечення населення.	94	30,0	61	20,0	69	23,3	57	20,0	173	61,7	454	30,7
5	Збільшення кількості неповних сімей.	49	15,7	-	-	34	11,6	28	10,0	47	16,7	158	10,7
6	Посилення тенденції збільшення кількості цивільних шлюбів.	40	12,6	-	-	15	5,0	5	1,6	14	5,0	74	5,0
7	Природня схильність особистості до насилля.	62	19,8	31	10,0	49	16,6	43	15,0	75	26,7	260	17,6
8	Неурівноваженість емоційної сфери особистості.	106	34,0	-	-	24	8,3	24	8,3	65	23,3	219	14,8
9	Життєві проблеми.	116	37,3	-	-	113	38,3	119	41,6	99	35,5	447	30,3
10	Традиції виховання у батьківській родині.	151	48,5	-	-	54	18,3	52	18,3	42	15,0	299	20,2
11	Руйнація навколишнього середовища.	129	41,3	-	-	54	18,3	47	16,6	47	16,7	277	18,8
12	Жорстка конкуренція у всіх сферах суспільства.	74	23,8	51	16,7	49	16,6	62	21,6	56	20,0	292	19,8
13	Процеси глобалізації в сучасному світі.	-	-	-	-	24	8,3	19	6,6	33	11,7	76	5,2

– даються прогнози розвитку практичної ролі гуманізму фізичної культури і спорту та їх соціокультурних значень.

Висновки: Вивчення зарубіжного і вітчизняного накопиченого досвіду свідчить про те, що практично в усіх країнах йде інтенсивний пошук нових ідей і підходів до організації фізкультурно-спортивної роботи, розробляються і впроваджуються в практику відповідні проекти і програми.

Характерним є усвідомлення вченими, спеціалістами і практиками двох важливих фактів, що стосуються досліджуваної нами проблеми.

По-перше, на основі проведених теоретичних досліджень, узагальнення практичного досвіду все більше і глибше усвідомлюється той факт, що в цій діяльності закладені величезні можливості для формування гуманістичної орієнтації світогляду в суб'єктів фізичного виховання.

По-друге, численні, соціологічні і педагогічні дослідження (у тому числі проведені і нашою науковою групою в 1990-1995 рр., 1996-2000 рр., 2001-2005 рр.) показують, що для значної (іноді навіть більшої) частини населення характерне пасивне ставлення до занять фізкультурою і спортом, що величезний гуманістичний потен-

ціал цих занять використовується не досить повно та ефективно, а іноді вони призводять і до дуже негативних наслідків, сприяють розвитку небажаних якостей особистості.

Тому наша наукова група хоче зосередити свою увагу на пошуку таких форм і методів організації фізкультурно-спортивної діяльності, на основі яких можна істотно підвищити привабливість занять фізкультурою і спортом. І по-друге, не менш важливе завдання – це розробка шляхів підвищення соціального ефекту занять фізкультурою і спортом, максимально повне використання величезного гуманістичного, культурного по-

тенціалу фізкультурно-спортивної діяльності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Maes Marc. An Educational Programme for National Olympic Academies: Paper presented at the 4th Joint International Session for Directors of NOAs, Members and Staff of NOCs and Ifs, 7-14 May, 1998, Ancient Olympia, Greece. – 196 с.
2. Щорічні доп. Президенту України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України “Про становище молоді в Україні” / за підсумками 2005 р. – К., 2006.
3. Бугуйчук В.В. Физическая культура, спорт, мировоззрение / В.В. Бугуйчук. – Днепропетровск, 1997, – 67 с.
4. Голубович А. Моральний потенціал спорту та фізичного виховання / А. Голубович // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наукових праць. – Т.1. – 2002. – 142 с.
5. Кряж В.Н. Гуманизация физического воспитания / В.Н. Кряж, З.С. Кряж. – Минск, 2001. – 231 с.
6. Мічуда Ю. Проблеми вдосконалення механізму державного управління сферою фізичної культури і спорту в Україні / Ю. Мічуда // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наукових праць. – Т.1. – 2002. – 249 с.
7. Сараф Н.Я. Философские измерения спорта / Н.Я. Сараф // Теория и практика физической культуры. – 2002. – № 11. – 154 с.
8. Семечкин Н.И. Социальная психология / Н.И. Семечкин. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2008. – 427 с.
9. Centennial Olympic Congress Report. Congress of Unity. – International Olympic Committee, 1994. – 335с.
10. Ціннісні орієнтації молоді // Укр. ін.-т соц. досліджень. К., 2005. – 4.2.

